

## "Φώτα ολόφωτα" του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, με την αείμνηστη Σαπφώ Νοταρά.



Του Παναγιώτη Αντ. Ανδριόπουλου

110 χρόνια από τον θάνατο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

Από το Τρίτο Πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας άκουσα πριν χρόνια – και ευτυχώς την μαγνητοφώνησα – μια σπάνια ηχογράφηση μεγάλης αξίας: Η Σαπφώ Νοταρά διαβάζει Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Ήταν μια έμπνευση του Μάνου Χατζιδάκι, όταν ήταν διευθυντής στο Τρίτο, η οποία αποδεικνύεται με το πέρασμα του χρόνου, ιστορικής σημασίας.

Η εκπομπή που άκουσα ήταν η περίφημη "Μουσικές εξαισίες ενός αόρατου θιάσου" του Βασίλη Νικολαΐδη, απ' όπου μεταδόθηκαν ο "Ερωτας στα χιόνια", "Το μοιρολόγι της φώκιας" και "Φώτα ολόφωτα".

Ήταν στις αρχές της δεκαετίας του '80 (δεν έχει εντοπιστεί απ' όσο ξέρω ακριβής χρονολογία) που ηχογράφησε τον Παπαδιαμάντη η Σαπφώ Νοταρά και ήταν την ίδια περίπου εποχή που ο Μάνος Χατζιδάκις αξιοποιούσε ευφάνταστα την ιδιαίτερη φωνητική της εκφραστικότητα στη μουσικοθεατρική παράσταση "Πορνογραφία" (1982), το κύκνειο άσμα της ξεχασμένης ηθοποιού, η οποία τρία μόλις χρόνια αργότερα, στις 11 Ιουνίου 1985, βρέθηκε νεκρή, μόνη και σε προχωρημένη αποσύνθεση, στο μικρό της διαμέρισμα...



Η Σαπφώ Νοταρά, κωμικός και τραγωδός μαζί, διάβασε με συγκινητικό και κατανυκτικό τρόπο επτά συνολικά διηγήματα του κυρ Αλέξανδρου. Οι ηχοληψίες πρέπει να έγιναν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, γιατί είναι φανερό η διαφορά στην ποιότητα του ήχου.

Τα επτά διηγήματα, μοιρασμένα σε δύο ενότητες, είναι τα εξής: Μέρος 1ο: 1. Υπηρέτρα (24:02) - 2. Το σπιτάκι στο λειβάδι (24:58) - 3. Φώτα ολόφωτα (21:54) Μέρος 2ο: 4. Ωχ, βασανάκια (25:06) - 5. Το καμίνι (17:40) - 6. Το μοιρολόγι της φώκιας (11:31) - 7. Έρωτας στα χιόνια (15:55).

Φώτα! Και τι καλύτερο από τα Φώτα - Ολόφωτα του κυρ Αλέξανδρου, με την αείμνηστη Σαπφώ Νοταρά.

Παραθέτουμε, στη συνέχεια, την ιστορική, πλέον, ηχογράφιση καθώς και ένα απόσπασμα από το ...ολόφωτο διήγημα του Παπαδιαμάντη, γραμμένο το 1894, με την ευχή να μας επισκιάσει ο φωτισμός ημών, ο ων και ο ην και ο ερχόμενος.

Τὴν ἐπαύριον ἦσαν Φῶτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν Ὀλόφωτα. Τὴν ἐσπέραν τῆς μεγάλης ἐορτῆς, ἅμα τῇ τριημερεύσει τῆς λεχοῦς καὶ τοῦ παιδίου, ἔβαλαν τὴν σκαφίδα κάτω εἰς τὸ πάτωμα καὶ τὴν ἐγέμισαν μὲ χλιαρὸν νερὸν βρασμένον μὲ δάφνας καὶ μὲ μύρτους. Ἐπρόκειτο νὰ τελέσουν τὰ «κολυμπίδια» τοῦ παιδίου.

Ἡ καλὴ μαμμή, ἡ Μπαλαλού, ἐξήπλωσε τὸ βρέφος μαλακὰ ἐπὶ τῶν ἠπλωμένων κνημῶν της καὶ ἤρχισε νὰ λύῃ τὰ σπάργανα. Εἶχε νυκτώσει. Μία λυχνία καὶ δύο κηρία ἔκαιον ἐπὶ χαμηλῆς τραπέζης. Τὸ παιδίον, παχύ, μεγαλοπρόσωπον, μὲ ἀόριστον ροδίζοντα χρῶτα, μὲ βλέμμα γαλανίζον καὶ τεθηπός, ἀνέπνεε καὶ ἠσθάνετο ἄνεσιν, καθ' ὅσον ἀπηλλάσσετο τῶν σπαργάνων.

Ἐμειδία πρὸς τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἔβλεπε, κ' ἔτεινε τὴν μικρὰν χεῖρα διὰ νὰ συλλάβῃ τὴν φλόγα. Τὴν ἄλλην χεῖρα τὴν εἶχε βάλει εἰς τὸ στόμα του, κ' ἐπιπίλιζεν, ἐπιπίλιζε. Τί ἠσθάνετο; Ἀπερίγραφτον.

Ἡ καλή μαμμή ἀφήρυσεν ὅλα τὰ σπάργανα, ἀπέσπασεν ἀβρῶς τὴν φουσιτίσαν καὶ τὸ ὑποκάμισον τοῦ βρέφους καὶ τὸ ἔρριψεν ἀπαλῶς εἰς τὴν σκαφίδα.

Ἦρχισε νὰ τὸ πλύνῃ καὶ νὰ ἀφαιρῇ τὰ ἅλατα, μὲ τὰ ὁποῖα τὸ εἶχε πιτυρίσει κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως, ἀφοῦ τὸ εἶχεν ἀφαλοκόψει.

Ἀφήρυσεν καὶ τὸ βαμβάκιον, μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε περιβάλει τὰς παρειὰς καὶ τὴν σιαγόνα τοῦ παιδίου, διὰ νὰ κάμῃ ἄσπρα γένεια.

Ἔλαβε τὴν «μασά», τὴν σιδηρᾶν λαβίδα ἀπὸ τὴν ἐστίαν, καὶ τὴν ἔβαλε μέσα εἰς τὴν σκάφην διὰ νὰ γίνῃ τὸ παιδίον σιδεροκέφαλον.

Τὸ βρέφος ἤρχισε νὰ κλαυθυρίζῃ, ἐνῶ ἡ μαμμή ἐξηκολούθει νὰ τὸ πλύνῃ μαλακά, καὶ νὰ τὸ ὑποκορίζεται ἅμα: «Ὅχι, χαδούλη μ', ὄχι, χαδιάρη μ'! ὄχι κεφαλά μ', πάπο μ', χῆνό μ'!» Καὶ συγχρόνως ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ μάμμη ἢ Πλανταροῦ καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι παρόντες, ἔρριπτον ἀργυρᾶ νομίσματα, διὰ ν' ἀσημώσουν τὸ παιδίον.

Τὰ ἐπέθετον ἀβρῶς ἐπὶ τοῦ στέρνου καὶ τῆς κοιλίας τοῦ βρέφους, καὶ ὀλισθαίνοντα ἔπιπτον εἰς τὸν πάτον τῆς σκάφης.

Τὸ παιδίον δὲν ἔπαυεν νὰ κλαίῃ, καὶ ἡ μαμμή τὸ ἐκολύμβιζεν ἀκόμη, τὸ ἐκολύμβιζε. Κολύμβα, τέκνον μου, εἰς τὴν σκάφην σου, κολύμβα, καὶ ἀπόβαλε τὴν ἄλμην σου εἰς τὸ γλυκὸν νερόν.

Θὰ ἔλθῃ καιρὸς ὅτε θὰ κολυμβᾷς εἰς τὸ ἄλμυρόν κυμα, καθὼς ἐκολύμβησεν ὅλος, χθὲς ἀκόμη, ὁ πατήρ σου μὲ τὴν σκάφην του.

«Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν».

03.01.2021

Πηγή: [Φῶς Φαναρίου](#)